

Sektorvise Klimahandlingsplaner – jordbruk. Innspill fra Oikos – Økologisk Landslag åpent møte 23. November 2006

I følge Lavslippsutvalgets NOU "Et klimavennlig Norge" står jordbruket for klimautslipp tilsvarende 4.5 Mt CO₂ ekvivalenter. Dette er nesten like mye som går til oppvarming, litt mer enn det som går til transport på sjø. Likevel er det få tiltak innenfor jordbrukssektoren for å nå klimamålsettingen. Dette er et paradoks for oss som er opptatt av et miljøvennlig landbruk.

Transport

En grunn til dette kan være at flere av klimautslippene knyttet til landbruk i dag ligger under andre sektorer, som f.eks transport. Det er åpenbart at handel med mat i dag er en viktig bidragsyter til utslipp av klimagasser fra transportsektoren. F.eks har antallet tonnkilometer knyttet til næringsmidler i Norge blitt doblet på 10 år. Dette henger sammen med den strukturutviklingen som skjer i næringen og som har vært en konsekvens av presset om billig mat.

Prosessindustrien

Også i prosessindustrien produseres det innsatsfaktorer til landbruket som bidrar til klimautslipp. Det er ikke fullgode tall på utslipp av klimagasser fra kunstgjødselproduksjon, men energiforbruket er betydelig. Det er anslått at 40 –60% av energiforbruket i landbruket er knyttet opp til *produksjonen* av kunstgjødsel (Bøcmann 1991). Det er beregnet at 1.2% av verdens totale energiforbruk er kommer fra kunstgjødsel*produksjonen* (Kongshaug 2003). Statens forurensningstilsyn har beregnet at Hydro Agri Porsgrunn alene står for 60% av lystgassutslippene fra norsk industri. Konklusjonen er at *produksjonen* av kunstgjødsel alene bidrar med vesentlige utslipp av klimagasser. Også produksjonen av sprøytemidler bidrar til utslipp av klimagasser.

I dag er det 2500 økologisk bønder i Norge som klarer seg uten kunstgjødsel og sprøytemidler og økologiske mat er den raskest voksende mattrenden på verdensbasis. Klimagevinstene knyttet til industrisektoren alen bør være gode argumenter for en landbrukspolitikk med en matproduksjon uten kunstgjødsel og sprøytemidler som innsatsfaktor.

Jordbruket

Metan, nitrose gasser og karbondioksid utgjør de viktigste delene av klimagassutslipp fra jordbruket, lystgass og metan som viktigste i norsk

sammenheng. Mens metanutslipp henger sammen med husdyrantall, har jordbruket store muligheter til å redusere utslippene av lystgass og CO₂ og samtidig sørge for en lagring av Karbon og nitrogen i jord og plantemasse. Et vesentlig poeng er å opprettholde jordfruktbarhet og jordmikrobiologisk biomasse. Innholdet av organisk materiale i jordbruksjord er imidlertid blitt sterkt redusert i flere land de siste årene. Dette henger sterkt sammen med driftsform. En britisk undersøkelse viser en halvering av organisk materiale de siste 20 årene (Pretty 2001). Gjennomgang av europeisk forskning viser at utslipp av klimagasser per arealenhet ved økologisk drift er betydelig lavere enn ved konvensjonell drift. Dette henger sammen med at man i økologisk drift bestreber en næringsbalanse og at økt innhold av organisk materiale holder på næringsstoffene.

Det er derfor all grunn til å se bruken av land og driftsmetode i sammenheng med klimapolitikk og kvotesystem. En klimavennlig jordbrukspolitikk, bør vektlegge driftsformer som fremmer organisk materiale i jorda, og premierer dette. I klimapolitikken kan dette komme til uttrykk gjennom at landbruksområder med økologiske driftssystemer der organisk materiale og binder opp CO₂ og lystgass, utløser kreditter. I jordbrukspolitikken bør økologisk drift oppfattes som et miljøvirkemiddel også knyttet til klima. Dette bør sees på som et klimagrep ikke bare innenfor jordbrukssektoren, men også innenfor prosessindustrien. Tilstedeværelsen av stadig flere økologiske bønder, vitner om at en matproduksjon uten kunstgjødsel og sprøytemidler er mulig. Nedtrappingen av produksjonen av disse innsatsfaktorene vil gi klimagevinster.

Forbruket

Metan stammer fra husdyrproduksjonen, særlig storfe og sau (dette er drøvtyggere som ikke nyttegjør seg så godt av kraftforet som f.eks. gris og fjørfe). Metanutslipp henger derfor også sammen med kjøttforbruk og at vi forer opp drøvtyggere på kraftfor. Tall fra Fremtiden i våre hender viser at nordmenns kjøttforbruk har økt fra 54 kilo i 1989 til 75 kilo i 2005. Dette tilsvarer i følge Fremtiden i våre hender, klimautslipp tilsvarende 160 000 privatbiler. De hevder også klimautslipp knyttet til produksjonen av 1 kilo kjøttdeig er like store som fra 10 liter bensin.

Mat er en av de forbruksvarene det er lett å gjøre noe med som forbruker. Kanskje lettere en bilbruk. Det er også slik at dette er et felt hvor god helse og godt miljø henger sammen. Ved å spise lavere på næringskjeden bidrar du ikke bare til et bedre miljø, men du reduserer også risikoen for å få en av de livsstilsykdommene forbruket av mye animalsk fett og feil diett fører med seg.

I denne sammenheng er det da et paradoks at det ikke er et bedre samarbeid mellom miljø- og helsemyndigheter og de råd som gis for bærekraftig livsstil og et godt kosthold. Utkastet til nye nasjonale kostholdsplaner berørte ikke miljøaspektet. Min oppfordring til ministeren er at dersom hun ønsker å endre folks forbruksvaner slik at hver enkelt av oss kan ta et større ansvar for vårt klima, bør hun koble dette opp mot helse og kosthold. Gi oss råd om å spise mer økologisk mat og mindre kjøtt. Dette vil gjøre en forskjell. Og sørg for at det offentlige går foran som et godt eksempel.

Per Christian Rålm
Oikos –Økologisk Landslag

